

GEO-LEO – a földtudományok, bányászat, földrajz és tematikus térképek virtuális szakkönyvtára

A GEO-LEO (GEO – Library Experts Online) virtuális szakkönyvtár a <http://www.GEO-LEO.de> alatt áll a kutatók, tanulók és minden érdeklődő rendelkezésére a földtudományok, bányászat, földrajz és a tematikus térképek területén. A projektet a Technische Universität Bergakademie Freiberg „Georgius Agricola” Egyetemi Könyvtára (UB Freiberg) és a Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek (SUB Göttingen) indította a Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG) támogatásával. A cél az volt, hogy az e szakterületeken működő német intézmények digitális és analóg állományait metakereséssel kutathatóvá tegyék, s így fejlesszék a tudósok és tanulók információellátását. A GEO-LEO-ban az érintett intézmények információs kínálata és szolgáltatásai csomagban jelennek meg.

A GEO-LEO-t eredetileg is egy önálló, kétnyelvű szakportálként képelték el, amely egyben a föld- és bányászattudományi építőkövét képezi a „vascode” interdiszciplináris internetportálnak, és a „GIN-NET” (Geoscience Information Network) könyvtári modulja.

A célok között szerepelt a metakeresés a rendelkezésre álló releváns források között, a tematikus keresés egy szakrendszer alapján, személyes hozzáférés egyéni profilképzéssel és tárolási lehetőséggel, a nyomtatott és elektronikus irodalom figyelőszolgálat, az irodalmi adatok exportja különböző formátumokban, egy használóbarát weboldal megteremtése.

Integrált tájékoztatás az információs forrásokról

A GEO-LEO-ban egyetlen keresőkérdelemmel lehet a könyvtári állományok nyomtatott dokumentumaiban, a digitális folyóiratcikkekben és a szakterülethez tartozó internetforrásokban tájékozódni. A projektvezető két könyvtárhoz három további csat-

lakozott, ezek állománya is kereshetővé vált. A keresőkérdelem elvezet az *Online Contents (OLC)* – *SOG Geowissenschaften* cikkadatbázishoz is (741 000 tétel). S végül lefolytatja a keresést a *Geo-Guide* adatállományában is, amely jelenleg 3100 internethelyet tartalmaz. A *Geo-Guide* kereshetőségének javítása érdekében egy harvestert is konfiguráltak, amely ezt a webterületet egy teljes szövegű index segítségével tárja fel.

Információkeresés a GEO-LEO-ban

A gyorskeresés a használók által megkívánt, Google-szerű kényelmes és gyors keresési lehetőség. Lényeges, hogy a gyorskeresés folyamatába valamennyi információs forrás integrálva van. Ráadásul a gyorskeresésben a fogalmakat a Boole-i „és” operátor köti össze, és automatikusan jobbra csonkolva vannak. A *Geo-Guide*-nál a szakmailag releváns angol tárgyszavakat egy kb. 4000 fogalmat tartalmazó konkordanciaalista segítségével németre fordítják. A fordítást a *Geo-Guide*-hoz intézett angol nyelvű kérdés előállítására használják. A GEO-LEO gyorskeresését más internethelyekhez is be lehet kötni.

A kibővített keresés az OPAC esetében megszokott funkcióknak felel meg, s a professzionális keresés lehetőségeit kínálja. A keresés három különböző mezőben szerző, cím, tárgyszó, kiadó stb. szerint történhet. A keresőfogalmakat az „és”, „vagy” és „nem” operátorral lehet összekötni. Mind a három keresőmezőben külön lehet eldönteni, hogy a keresőfogalmak csonkolva legyenek-e vagy sem. Az átnézendő információs források kiválasztásáról is egyenként lehet dönteni, és meg lehet adni a találatok maximális számát.

A tematikus keresés a GEO-LEO specialitása más virtuális szakkönyvtárakkal összehasonlítva. Egy grafikus ábrázolt navigációs fa segítségével a használó több mint 4500 témakörben kereshet a

nyomtatott és elektronikus források között. A keresés e formájának alapját a SUB Göttingen és az UB Freiberg szakrendszerei között létrehozott konkordancia adja. A témafában történő navigációt keresztutalások könnyítik meg.

A keresés eredményének bemutatása és exportja

A keresés eredménye először a tételek rövidített címlistája formájában jelenik meg; a megjelenített címek száma szabadon megadható. Innen a részletes listához lehet jutni, amely a szokásos bibliográfiai adatokon túl linkekkel vezet a recenziókhoz, kivonatokhoz, tartalomjegyzékekhez, sőt teljes szövegekhez. A részletes listában minden részt vevő könyvtár szerepel, így azonnal beléphet a használó saját könyvtára OPAC-jába, s élhet annak funkcióival (pl. előjegyzés, könyvtárközi kölcsönzés).

Személyhez szóló szolgáltatások

Különös figyelmet fordítottak a GEO-LEO személyre szabott szolgáltatásaira, minthogy ezek nagyon fontosak a kutatók számára. E szolgáltatások igénybevételéhez térítésmentes regisztrációra van szükség.

Egyénileg lehet megszabni a profilok beállítását az átnézendő forrásokhoz, a harvester keresési mélységét, a találatok megadandó számát, a használt nyelvet (német vagy angol). A személyes bejelentkezéssel megtörténik a beállítások betöltése.

A profilbeállítást a keresés folyamán azonnali hatállyal bármikor módosítani lehet.

A használói „gyűjtőkosár” lehetővé teszi, hogy a rövidített címek jegyzékéből vagy a kibővített keresés részletező címeiből emlékeztető lista készüljön. Tárolni lehet itt a cikkadatbankból kapott tételeket és a hozzájuk vezető linkeket is, továbbá a harvestertől kapott internetforrásokat. A gyűjtőkosárból elektronikus posta segítségével történhet meg a címadatok kinyomtatása és az adatexport. Mindkét esetben választani lehet a rövid és a teljes címek között. Tervezik, hogy a jelenleg alkalmazott

ASCII formátum mellett további exportformátumokat is használni fognak.

A keresési kérdéseket és folyamatot a GEO-LEO feljegyzí, a hozzájuk tartozó találatokkal együtt. A kutató ezeket bármikor letöltheti a keresési formába, s ott módosíthatja őket.

A regisztrált használók keresési kérdéseiket tartósan tárolhatják. Ezeket aztán fel lehet használni a témafigyelő-szolgálat számára. Az őket érdeklő címekről és információs forrásokról havonta egyszer e-mailben kapnak értesítést.

További fejlemények

Tervezik a projekt továbbfejlesztését, ugyancsak a Deutsche Forschungsgemeinschaft anyagi támogatásával. A fontos célok között szerepel a GEO-LEO bekötése a „vascoda”-ba föld- és bányászat-tudományi szektorként, egy szakra orientált publikációs platform felépítése egy dokumentumszerverrel összeköttetésben, továbbá újabb információs források bekötése. A GEO-LEO funkcióit is bővíteni kívánják, pl. dokumentumszolgáltatással és más külső szolgáltatásokkal. Dolgoznak egy GEO-OPAC-on is, amely a speciális gyűjteményrészeket fogná át.

A publikációs platform és a dokumentumszerver segítségével egyszerűsödni fog a tudományos anyagok közzététele és archiválása. Tekintetbe veszik ennek során a vonatkozó nemzetközi szabványokat és fejleményeket; így támogatja a GEO-LEO a „Budapest Open Access Initiative” és a „Berliner Erklärung über den offenen Zugang wissenschaftlichem Wissen” céljait.

A keresés eredményét dokumentumszolgáltatás formájában kívánják a kutatók rendelkezésére bocsátani; ezért fokozatosan bekötik a GEO-LEO-ba a működő ellátó rendszereket, valamint a SUB Göttingen print-on demand szolgáltatását.

/GERSTÄCKER, Ina-PRZIBYTZIN, Holger-WERNER, Silva: GEO-LEO – Virtuelle Fachbibliothek für Geowissenschaften, Bergbau, Geographie und Thematische Karten. = Bibliotheksdienst, 39. köt. 3. sz. 2005. p. 335–345./

(Papp István)